JULIANE KOKOTT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2015. március 19.[1]

C-398/13. P. sz. ügy

Inuit Tapiriit Kanatami és társai
kontra

Európai Bizottság és társai

„Fellebbezés — 737/2010/EU rendelet — 1007/2009/EK rendelet — Fókatermékek kereskedelme — Az uniós forgalomba hozatal tilalma — Az inuit közösségek javára szóló kivételek — A helyes jogalap megválasztása — A belső piac harmonizációjára vonatkozó általános hatáskör (EK 95. cikk) — Alapvető jogok — Nemzetközi jog — Az őslakos népek jogairól szóló ENSZ-nyilatkozat”

I – **Bevezetés**

1. Hivatkozhatott-e az uniós jogalkotó 2009-ben az EK 95. cikkre (jelenleg EUMSZ 114. cikk) annak érdekében, hogy messzemenően megtiltsa a fókatermékek uniós belső piaci forgalomba hozatalát? Lényegében ez az a kérdés, amellyel a Bíróság a jelen fellebbezési eljárásban foglalkozik.

2. Nem kell különösebben hangsúlyozni az EK 95. cikknek az Unió és a tagállamok közötti hatáskörmegosztás tekintetében való értelmezése és alkalmazása körüli jogi problémák nagyfokú érzékenységét.[2] A belső piac harmonizációjára vonatkozó ezen általános hatáskör terjedelmétől eltekintve a jelen ügy kérdéseket vet fel az uniós alapjogok területén is. Ezen túlmenően meg kell fontolni azt, hogy az Unión belül milyen hatást kell tulajdonítani az Egyesült Nemzetek Közgyűlése valamely nyilatkozatának.

3. Ezeket a kérdéseket a kanadai inuitok[3] érdekképviseleti szervezeteként az Inuit Tapiriit Kanatami, valamint számos további részt vevő fél – főként fókatermékek előállítói vagy forgalmazói – már másodszor vetik fel az uniós bíróságok előtt. Miután ahhoz, hogy közvetlenül indítsanak eljárást az európai parlamenti és tanácsi alaprendelet[4] ellen, hiányzott a kereshetőségi joguk,[5] most az Európai Bizottság végrehajtási rendelete[6] ellen lépnek fel, és eközben (az EUMSZ 277. cikk alapján) járulékos módon kifogásolják az alaprendelet jogellenességét.

1 — Eredeti nyelv: német.

2 — Az EUMSZ 114. cikkre vonatkozóan további jogviták vannak folyamatban, nevezetesen a C-358/14. sz. ügy (Lengyelország kontra Parlament és Tanács), a C-477/14. sz. ügy (Pillbox 38) és a C-547/14. sz. ügy (Philip Morris és társai).

3 — Az inuit olyan őslakos népcsoport, amely főleg Kanada középső és északkeleti részének, Alaszkának, Grönlandnak és Oroszország egyes részeinek az északi-sarkvidéki és szubarktikus régióiban él. Az olykor a köznyelvben használt eszkimó(k) kifejezés az inuit mellett más északi-sarkvidéki népcsoportokat is magában foglal.

4 — A fókatermékek kereskedelméről szóló, 2009. szeptember 16-i 1007/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 286., 36. o.).

5 — Inuit Tapiriit Kanatami és társai kontra Parlament és Tanács végzés (T-18/10, EU:T:2011:419), amelyet megerősített az Inuit Tapiriit Kanatami és társai kontra Parlament és Tanács ítélet (C-583/11 P, EU:C:2013:625).

6 — A fókatermékek kereskedelméről szóló 1007/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2010. augusztus 10-i 737/2010/EU bizottsági rendelet (HL L 216., 1. o.).

4. Az elsőfokú eljárásban az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes kérelme ezúttal sem járt sikerrel. A megsemmisítés iránti keresetüket az Európai Unió Törvényszéke a 2013. április 25-i ítéletével [7] mint megalapozatlant elutasította. Ezen ítélettel szemben nyújtották be most a jelen fellebbezést.

II – **A releváns jogszabályok**

A – *Az uniós jogi rendelkezések*

5. A fókatermékek európai belső piacon való forgalombahozatalára vonatkozó uniós rendelkezéseket részben az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa által 2009-ben elfogadott alaprendelet (1007/2009 rendelet), részben pedig egy 2010-ben elfogadott bizottsági végrehajtási rendelet (737/2010 rendelet) tartalmazza. A jelen eljárás formálisan ugyan a végrehajtási rendelet ellen irányul, tartalmilag azonban kizárólag az alaprendelet jogszerűségével szembeni kifogásokat terjesztettek elő.

1. Az alaprendelet (1007/2009 rendelet)

6. Az 1007/2009 rendelet tárgyát az 1. cikke a következőképpen határozza meg:

„Ez a rendelet harmonizált szabályokat állapít meg a fókatermékek forgalomba hozatalára.”

7. Az 1007/2009 rendelet 3. cikke szerint a fókatermékekre a következő „Forgalombahozatali feltételek” vonatkoznak:

„(1) Fókatermékek forgalomba hozatala csak akkor megengedett, ha a fókatermékek az inuitok és egyéb őslakos közösségek által hagyományosan folytatott vadászatból származnak, és hozzájárulnak a létfenntartásukhoz. E feltételeket a behozott termékek behozatalának időpontjában vagy helyén kell alkalmazni.

(2) Az (1) bekezdéstől eltérően:

a) a fókatermékek behozatala akkor is megengedett, ha az alkalmi jellegű, és kizárólag az utazók vagy családjuk személyes használatára szolgáló árukból áll. Az ilyen áruk jellege és mennyisége nem lehet olyan, ami arra utalna, hogy behozatalukra kereskedelmi okokból kerül sor;

b) az olyan fókatermékek forgalomba hozatala is megengedett, amelyek a nemzeti jog által szabályozott, kizárólag a tengeri erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás céljából folytatott vadászat melléktermékei. Az ilyen forgalomba hozatal csak nonprofit alapon megengedett. Az ilyen áruk jellege és mennyisége nem lehet olyan, ami arra utalna, hogy forgalomba hozatalukra kereskedelmi okokból kerül sor.

E bekezdés alkalmazása nem áshatja alá e rendelet célkitűzésének elérését.

(3) A Bizottság – az […] irányítóbizottsági eljárással összhangban – technikai útmutató jegyzéket bocsát ki, meghatározván a Kombinált Nómenklatúra azon kódjainak indikatív listáját, amelyek az e cikk hatálya alá tartozó fókatermékekre vonatkozhatnak.

7 — Inuit Tapiriit Kanatami és társai kontra Bizottság ítélet (T-526/10, EU:T:2013:215), a továbbiakban: megtámadott ítélet.

(4) A (3) bekezdés sérelme nélkül, az e cikket végrehajtó, e rendelet nem alapvető fontosságú elemeinek kiegészítéssel történő módosítására irányuló intézkedéseket az […] ellenőrzéssel történő szabályozási bizottsági eljárásnak megfelelően kell elfogadni.”

8. A 1007/2009 rendelet 2. cikkének 4. pontja ezenkívül az „inuit” fogalmát a következőképpen határozza meg:

„az inuit szülőföld őslakos tagjai, nevezetesen azokon a sarkvidéki [helyesen: északi-sarkvidéki] vagy szubarktikus területeken élők, ahol jelenleg vagy hagyományosan az inuitok az őslakosokat megillető jogokkal és érdekekkel rendelkeznek, és akiket az inuitok saját népük tagjaként ismernek el, beleértve az alábbi népcsoportokat: inupiat, jupik (Alaszka), inuit, inuvialuit (Kanada), kalaallit (Grönland) és jupik (Oroszország)”.

9. Utalni kell e tekintetben az 1007/2009 rendelet (14) preambulumbekezdésére is:

„A fókavadászattal létfenntartásuk biztosításának módjaként foglalkozó inuit közösségek alapvető gazdasági és társadalmi érdekei nem sérülhetnek. A vadászat az inuit társadalom tagjai kultúrájának és identitásának szerves része, és mint ilyet az őslakos népek jogairól szóló ENSZ-nyilatkozat is elismeri. Ezért engedélyezni kell az olyan fókatermékek forgalomba hozatalát, amelyek az inuit és más őslakos közösségek által hagyományosan folytatott vadászatból származnak, és amelyek hozzájárulnak a létfenntartásukhoz.”

2. A végrehajtási rendelet (737/2010 rendelet)

10. Az 1007/2009 rendelet 3. cikkének negyedik bekezdése alapján a Bizottság 2010. augusztus 10-én a 737/2010/EU rendelet (a továbbiakban: végrehajtási rendelet) formájában végrehajtási előírásokat fogadott el a fókatermékek kereskedelmére vonatkozóan.

11. A 737/2010 rendelet 1. cikke a következőket írja elő:

„E rendelet részletes szabályokat állapít meg a fókatermékeknek az 1007/2009/EK rendelet 3. cikke szerinti forgalomba hozatalára.”

12. A 737/2010 rendelet 3. cikke meghatározza, hogy milyen feltételek mellett lehet az inuitok vagy más őslakos közösségek által folytatott vadászatokból származó fókatermékeket forgalomba hozni.

13. A 737/2010 rendelet 4. cikke megállapítja, hogy az utazók vagy családjaik személyes használatára szolgáló fókatermékek milyen feltételek mellett importálhatók.

14. Végül a 737/2010 rendelet 5. cikke szabályozza azt, hogy a tengeri erőforrások kezeléséből származó fókatermékek milyen körülmények között hozhatók forgalomba.

B – *Az Egyesült Nemzetek határozatai*

15. Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése a 2007. szeptember 13-i 107. plenáris ülésén elfogadott 61/295. sz. határozatával ünnepélyesen kihirdette az „őslakos népek jogairól szóló ENSZ-nyilatkozatot” (a továbbiakban: ENSZ-nyilatkozat).

16. Az ENSZ-nyilatkozat 19. cikke a következőket tartalmazza:

„Az államok jóhiszeműen konzultálnak és együttműködnek az érintett őslakos népekkel azok képviseleti intézményein keresztül, hogy mielőtt olyan törvényhozási vagy igazgatási intézkedést fogadnának el vagy alkalmaznának, amely érintheti őket, ahhoz szabad, előzetes és tájékozott beleegyezésüket adják."

17. Preambulumának utolsó preambulumbekezdéséből következik, hogy az ENSZ-nyilatkozat „a partnerség és a kölcsönös tisztelet szellemiségében elérni kívánt standardként"[8] került kinyilvánításra.

III – **A Bíróság előtti eljárás**

18. A 2013. július 8-i beadvánnyal az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes (a továbbiakban: fellebbezők) közösen benyújtotta a jelen fellebbezést. Azt kérik, hogy a Bíróság,

– helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, nyilvánítsa jogellenesnek és az EUMSZ 277. cikk értelmében alkalmazhatatlannak az 1007/2009 rendeletet, valamint az EUMSZ 263. cikk alapján semmisítse meg a 737/2010 rendeletet, ha úgy ítéli meg, hogy a vitatott rendelet megsemmisítése iránti keresetről való érdemi döntéshez szükséges valamennyi információ a rendelkezésre áll;

– másodlagosan helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, és az ügyet utalja vissza a Törvényszék elé;

– az Európai Bizottságot kötelezze költségeik viselésére.

19. A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

– utasítsa el a fellebbezést, és

– a fellebbezőket egyetemlegesen kötelezze a költségek viselésére.

20. A Parlament, amely az elsőfokú eljárásban a Bizottságot támogató beavatkozóként vett részt, a maga részéről azt kéri, hogy a Bíróság:

– utasítsa el a fellebbezést, és

– a fellebbezőket kötelezze a költségek viselésére.

21. Végül a Tanács, amely ugyancsak már az elsőfokú eljárásban beavatkozóként támogatta a Bizottságot, azt kéri, hogy a Bíróság,

– a fellebbezést teljes egészében utasítsa el, és

– a fellebbezőket kötelezze a Tanács költségeinek viselésére.

22. A Bíróság előtt a fellebbezés tárgyában írásbeli szakasz, és 2015. február 9-én tárgyalás zajlott.

8 — Angolul: „as a standard of achievement to be pursued in a spirit of partnership and mutual respect"; franciául: „qui constitue un idéal à atteindre dans un esprit de partenariat et de respect mutuel"; spanyolul: „como ideal común que debe perseguirse en un espíritu de solidaridad y respeto mutuo".

IV – **Értékelés**

23. Az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes a fellebbezésében már nem hoz fel minden olyan kérdést, amely az elsőfokú eljárás tárgyát képezte. A fellebbezési eljárásban a jogvita inkább már csak néhány kiválasztott problémára korlátozódik, amelyek mind az alaprendelet jogszerűségét érintik.[9] Arról van szó, hogy a Törvényszék állítólag tévesen alkalmazta a jogot akkor, amikor elutasította az alaprendelet jogellenességére irányuló, az Inuit Tapiriit Kanatami és többi felperes által járulékos módon felhozott kifogást (EUMSZ 277. cikk). Mielőtt ezen anyagi jogi kifogásokat vizsgálom,[10] rövid előzetes megjegyzést fűzök az első fokon előterjesztett megsemmisítés iránti kereset elfogadhatóságához.

A – *Az első fokon előterjesztett megsemmisítés iránti kereset elfogadhatóságához fűzött előzetes megjegyzés*

24. A Tanács által az elsőfokú eljárásban felvetett kifogások ellenére a Törvényszék figyelemreméltó módon eltekintett attól, hogy egyenként megvizsgálja az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes kereshetőségi jogát, és rögtön keresetük megalapozottsága felé fordította figyelmét.[11]

25. Igaz, hogy ez a körülmény alapvetően nem akadályozza a Bíróságot abban, hogy a fellebbezési szakaszban hivatalból megbizonyosodjon arról, hogy az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes rendelkezett az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése értelmében szükséges kereshetőségi joggal.[12]

26. Az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes által elsőként indított eljárástól eltérően azonban, amelyet közvetlenül az alaprendelet ellen indítottak,[13] a jelen jogvita, amelyet a végrehajtási rendelet ellen indítottak, nem vet fel alapvető elfogadhatósági problémákat a kereshetőségi jogra tekintettel. Érvelni lehet ugyanis azzal, hogy legalább azokat a felpereseket, akik maguk forgalmaznak fókatermékeket, és ezeket az uniós belső piacon értékesítik, közvetlenül érinti a Bizottság végrehajtási rendelete, és velük szemben nincs szükség további végrehajtási intézkedésekre. Ezért az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének harmadik fordulata értelmében[14] kereshetőségi joggal rendelkezőnek tekinthetők. Az ítélkezési gyakorlat értelmében ez elegendő ahhoz, hogy összességében elfogadhatónak minősüljön a valamennyi felperes által közösen előterjesztett, elsőfokú eljárásban szereplő, megsemmisítés iránti kereset.[15]

B – *Az EK 95. cikknek az alaprendelet jogalapjaként való megválasztásáról (a fellebbezés első jogalapja)*

27. Első jogalapjában az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes azt rója fel a Törvényszéknek, hogy az EK 95. cikk vonatkozásában két alkalommal tévesen alkalmazta a jogot. E tekintetben nem vonják kétségbe a hivatkozott rendelkezés általános alkalmasságát arra, hogy jogalapul szolgáljon meghatározott termékek forgalomba hozatalának messzemenő tilalmához. Inkább arra szorítkoznak,

9 — A Kanada és Norvégia által a Világkereskedelmi Szervezet Vitarendezési Testülete előtt az Európai Unió ellen indított eljárások („EC – Seal Products”, DS 400 és DS 401), amelyek vonatkozásában 2014. július 18-án elfogadták a javaslatokat tartalmazó zárójelentést, a jelen fellebbezési eljárásban vitatottaktól eltérő kérdésekkel foglalkoztak.

10 — E tekintetben lásd a jelen indítvány 27–96. pontját.

11 — A Törvényszék ezzel kapcsolatban a Bíróság által alkalmanként alkalmazott, a Tanács kontra Boehringer ítélet (C-23/00 P, EU:C:2002:118, 51. és 52. pont) és a Francia Köztársaság kontra Bizottság ítélet (C-233/02, EU:C:2004:173, 26. pont) szerinti ítélkezési gyakorlatra hivatkozik.

12 — Stadtwerke Schwäbisch Hall és társai kontra Bizottság ítélet (C-176/06 P, EU:C:2007:730, 18. pont).

13 — E tekintetben lásd a fenti 5. lábjegyzetet.

14 — Az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének a Lisszaboni Szerződéssel bevezetett harmadik fordulata lehetővé teszi természetes és jogi személyek számára azt, hogy eljárást indítsanak az őket közvetlenül érintő olyan rendeleti jellegű jogi aktusok ellen, amelyek nem vonnak maguk után végrehajtási intézkedéseket.

15 — CIRFS és társai kontra Bizottság ítélet (C-313/90, EU:C:1993:111, 30. és 31. pont).

hogy két pontosan körülhatárolt problémát tegyenek az eljárás tárgyává: egyrészt a jogalkotási eljárás azon időpontjáról van szó, amikor az EK 95. cikk alkalmazása feltételeinek teljesülniük kell, és másrészt a kereskedelem azon mértékének jelentőségéről, amelynek érintettnek kell lennie az EK 95. cikkre hivatkozás igazoltságához.

1. Az EK 95. cikk feltételeinek megítélése szempontjából releváns időpont (az első jogalap első része)

28. A fellebbezők elsőként a megtámadott ítélet 36–64. pontjára tekintettel azt kifogásolják, hogy a Törvényszék nem a helyes időpontot vette figyelembe annak vizsgálatakor, hogy az alaprendelet tekintetében teljesültek-e az EK 95. cikk feltételei. Úgy vélik, hogy nem az alaprendelet meghozatalának időpontja irányadó, hanem egy korábbi időpont, méghozzá az, amikor a Bizottság előterjesztette a hivatkozott rendeletre vonatkozó javaslatát.

29. Ez az érv nem megalapozott.

30. Valamely uniós jogi aktus jogszerűségének megítélése során az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében mindig az aktus meghozatalának időpontjában fennálló ténybeli és jogi elemek irányadók. [16] Ez nem utolsósorban azon kérdés tekintetében is érvényes, amelyről a felek a jelen eljárásban vitatkoznak, nevezetesen a tekintetben, hogy a tagállamok szabályozásai között mutatkozó eltérések elég nagyok voltak-e ahhoz, hogy igazolják az uniós jogalkotó EK 95. cikkre alapozott eljárását. [17]

31. Máskülönben a Parlament és a Tanács számára jelentősen megnehezedne a Bizottság által javasolt jogi aktusnak a rendes jogalkotási eljárás (korábban: együttdöntési eljárás) során történő módosítása akár egy új ténybeli vagy jogi helyzet figyelembevétele érdekében, akár az eldöntendő kérdések – beleértve a helyes jogalap kérdését is – tekintetében a társjogalkotók részéről fennálló eltérő politikai megítélés kifejezésre juttatása érdekében.

32. Sem a fellebbezők által hivatkozott hatáskör-átuházás elve (az EUSZ 5. cikk (1) bekezdésének első mondatával összefüggésben értelmezett (2) bekezdésének első mondata, korábban EK 5. cikk (1) bekezdése), sem az EK 95. cikk harmonizációs célkitűzése nem szól az ellen, hogy a bírósági felülvizsgálat során a szóban forgó jogi aktus meghozatalának időpontját tekintsék irányadónak.

33. Igaz ugyan, hogy a Bizottságnak csak akkor kellene egyáltalán jogalkotási aktusokra irányuló javaslatokat a Parlament és a Tanács elé terjesztenie, ha előre látható, hogy a két társjogalkotó általi várható meghozatalának időpontjában teljesül az EK 95. cikkre hivatkozáshoz szükséges valamennyi feltétel, tehát az uniós szintű harmonizációs intézkedés iránti igény is. Ez a Bizottság intézményi felelősségéből következik (az EUSZ 17. cikk (1) és (2) bekezdése), valamint a többi uniós intézménnyel (az EUSZ 13. cikk (2) bekezdésének második mondata) és a tagállamokkal (az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésének első albekezdése) szembeni lojális együttműködési kötelezettségéből. A jogalkotási aktusok bírósági felülvizsgálatának tárgya azonban nem azon intézmény tevékenysége, amely előterjesztette a javaslatot, hanem azon intézmények tevékenysége, amelyek meghozták a jogalkotási aktust. Ennek megfelelően a bírósági eljárásban a Parlament és a Tanács döntéshozatalának időpontját kell irányadónak tekinteni, és nem azon időpontot, amikor a Bizottság megindította a jogalkotási eljárást.

16 — Franciaország kontra Bizottság ítélet (15/76 és 16/76, EU:C:1979:29, 7. pont); Crispoltoni és társai ítélet (C-133/93, C-300/93 és C-362/93, EU:C:1994:364, 43. pont); IECC kontra Bizottság ítélet (C-449/98 P, EU:C:2001:275, 87. pont); Schaible-ítélet (C-101/12, EU:C:2013:661, 50. pont).

17 — Arnold André ítélet (C-434/02, EU:C:2004:800, 38. pont); Swedish Match ítélet (C-210/03, EU:C:2004:802, 37. pont); Németország kontra Parlament és Tanács ítélet (C-380/03, EU:C:2006:772, 46., 51. és 55. pont); Vodafone és társai ítélet (C-58/08, EU:C:2010:321, különösen a 39. pont).

34. Alaptalannak tűnik számomra a fellebbezők arra irányuló aggodalma, hogy a Bizottság egy kvázi alaptalanul előterjesztett javaslata – önbeteljesítő jóslathoz hasonlóan – éppen provokálhatná az eltérő nemzeti törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések meghozatalát, és ezzel végső soron maga idézné elő az EK 95. cikkre való hivatkozás feltételeit. Sokkal valószínűbb az, hogy a nemzeti jogalkotók eltekintenek valamely meghatározott téma nemzeti szabályozásától, amint a Bizottság előterjeszti az uniós szintű harmonizációs intézkedés meghozatalára irányuló javaslatát.

35. Mindent egybevetve ezért a Törvényszék nem alkalmazta tévesen a jogot akkor, amikor az EK 95. cikk feltételeinek vizsgálata során az alaprendelet meghozatalának időpontját vette alapul ahelyett, hogy a bizottsági javaslat időpontjára irányította volna a figyelmét.

2. Az EK 95. cikkre hivatkozás feltételei

36. A fellebbezők másodszor azzal érvelnek, hogy a jelen ügyben nem teljesültek az EK 95. cikk alkalmazásának feltételei, bármelyik időpontot is veszik alapul. Ez a kritika már ezen első jogalap első részében is megjelenik egyes másodlagosan hivatkozott érvek formájában, és folytatódik a második részben. E tekintetben két problémakört lehet megkülönböztetni: Kellően nagy eltérések álltak-e fenn a nemzeti törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések között ahhoz, hogy cselekvésre késztessék az uniós jogalkotót (erre vonatkozóan lásd a következő a) pontot)? Kellően jelentős volt-e a fókatermékek Unión belüli kereskedelme ahhoz, hogy igazolja a harmonizációs intézkedést (erre vonatkozóan lásd a lenti b) pontot)?

a) A nemzeti törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések eltérései (az első jogalap első részéhez kapcsolódó, másodlagos érv)

37. A fellebbezők álláspontja szerint az alaprendelet meghozatalának időpontjában – ahogyan már korábban, a Bizottság javaslatának időpontjában is – a fókatermékek forgalomba hozatalára vonatkozó nemzeti jogszabályok eltérései messze nem voltak kellően nagyok ahhoz, hogy elindítsák az EK 95. cikk szerinti jogalkotási eljárást.

38. Ez az érvelés nem meggyőző.

39. Igaz, hogy az EK 95. cikk (1) bekezdésében szereplő intézkedések tényleges célja a belső piac létrehozása és működése feltételeinek javítása.[18]

40. Bár a nemzeti szabályozások eltérő jellege, az alapvető szabadságok korlátozásának elméleti veszélye, vagy a verseny torzulásának puszta megállapítása nem elegendő az EK 95. cikk jogalapként történő megjelöléséhez, az uniós jogalkotó e rendelkezésre különösen a nemzeti szabályozások közötti olyan eltérések esetében hivatkozhat, amelyek gátolják az alapvető szabadságok érvényesülését, és ezáltal közvetlenül érintik a belső piac működését,[19] illetve amelyek a verseny érzékelhető torzulásához vezetnek.[20]

41. Az alaprendelet mindenképpen megfelel e követelményeknek.

18 — British American Tobacco (Investments) és Imperial Tobacco ítélet (C-491/01, EU:C:2002:741, 60. pont); Egyesült Királyság kontra Parlament és Tanács ítélet (C-217/04, EU:C:2006:279); Vodafone és társai ítélet (C-58/08, EU:C:2010:321, 32. pont).

19 — Németország kontra Parlament és Tanács ítélet (C-380/03, EU:C:2006:772, 37. pont); Vodafone és társai ítélet (C-58/08, EU:C:2010:321, 32. pont).

20 — Németország kontra Parlament és Tanács ítélet (C-376/98, EU:C:2000:544, 84. és 106. pont); Vodafone és társai ítélet (C-58/08, EU:C:2010:321, 32. pont).

42. A Törvényszék által a tényállásra vonatkozóan tett megállapítások [21] értelmében, amelyekkel szemben a Bíróság előtt nem hivatkoztak elferdítésre, több tagállam olyan jogszabályi intézkedéseket fogadott el vagy készült elfogadni, amelyek a fókatermékek előállításához kapcsolódó gazdasági tevékenységek korlátozására vagy megtiltására irányultak. Pontosabban az alaprendelet meghozatalakor egyes tagállamok már tiltották a fókatermékek forgalomba hozatalát, más tagállamok pedig ilyen rendelkezések meghozatalát tervezték, miközben megint mások nem alkalmaztak semmilyen kereskedelmi korlátozást e termékek vonatkozásában, így az Unión belül eltértek egymástól a kereskedelmi feltételek, és a belső piac szétaprózódásától kellett tartani.

43. Az alkalmazandó nemzeti szabályozások ilyen eltérései, amelyekre többször hivatkozik az alaprendelet preambuluma, [22] az uniós jogalkotó számára indokul szolgálhattak uniós szintű harmonizációs intézkedés megtételére. Az ilyen eltérések alkalmasak ugyanis arra, hogy az európai belső piacon megnehezítsék a fókatermékek kereskedelmét. [23] Ezen túlmenően a nemzeti szabályozások eltérése tekintetében fennállt az a veszély, hogy az európai fogyasztók olyan termékekkel szemben is bizalmatlanná válnak, amelyek ugyan nem fókából készülnek, de csak nehezen megkülönböztethetőek azoktól. [24]

44. Az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes mindazonáltal azt kifogásolja, hogy a Törvényszék ezzel összefüggésben csak az alaprendelet preambulumbekezdéseiben szereplő, rendkívül homályos és általános állításokra hagyatkozott. Ezen túlmenően megfontolásaiba jogtalanul belevonta a Bizottság által csupán a bírósági eljárás során, írásban benyújtott adatokat.

45. Mindazonáltal ez a kifogás sem igazolt.

46. Egyrészt megjegyzendő, hogy az általános hatályú uniós jogi aktusok indokolásával szemben nem támaszthatók ugyanazok a követelmények, mint az uniós intézmények egyedi esetekben hozott határozataival szemben. Az általános hatályú aktusok esetében az indokolás korlátozódhat egyrészt az aktus meghozatalához vezető helyzet egészének, másrészt az elérendő általános céloknak a megjelölésére; abból csupán ki kell tűnnie az adott aktus által követett cél lényegének. [25]

47. Másrészt az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az uniós intézmények jogosultak a bírósági eljárásban a védekező érvelésük keretében a megtámadott jogi aktus indokait részletesen kifejteni. [26] Igaz, hogy mindezt nem „egészíthetik ki utólagosan” teljesen új indokokkal. [27] Semmi nem szól azonban az ellen, hogy az uniós intézmények olyan háttérinformációkat szolgáltassanak valamely jogalkotási aktus vonatkozásában, amelyek lehetővé teszik a Törvényszék számára az e jogi aktus preambulumában megnevezett, a meghozatala alapjául szolgáló indokok helytállóságának vizsgálatát, és ezzel végső soron jogszerűségének jobb megítélését.

48. A jelen ügyben pontosan ez a helyzet: a Bizottság az első fokon benyújtott beadványában új indokokra való hivatkozás nélkül csupán vázolta azt, hogy melyik tagállam mely időpontban fogadott el a nemzeti jogában a fókatermékek forgalomba hozatalára vonatkozó tilalmat, vagy tervezte ezt.

21 — Lásd különösen a megtámadott ítélet 36. pontját.

22 — Az 1007/2009 rendelet (5), (6) és (7) preambulumbekezdése.

23 — Az 1007/2009 rendelet (6) preambulumbekezdése.

24 — Az 1007/2009 rendelet (7) és (10) preambulumbekezdése.

25 — AJD Tuna ítélet (C-221/09, EU:C:2011:153, 59. pont).

26 — Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ítélet (C-286/98 P, EU:C:2000:630, 61. pont); ugyanebben az értelemben korábban: Präsident Ruhrkohlen-Verkaufsgesellschaft és társai kontra Főhatóság ítélet (36/59–38/59 és 40/59, EU:C:1960:36, különösen 926. és 927. o.); Picciolo kontra Parlament ítélet (111/83, EU:C:1984:200, 22. pont).

27 — Michel kontra Parlament ítélet (195/80, EU:C:1981:284, 22. pont); Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EU:C:2005:408, 463. pont); Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet (C-521/09 P, EU:C:2011:620, 149. pont); Alliance One International és Standard Commercial Tobacco kontra Bizottság ítélet (C-628/10 P és C-14/11 P, EU:C:2012:479, 74. pont).

49. A Törvényszék ezen túlmenően helyesen fejtette ki azt,[28] hogy az EK 95. cikknek sem szövege, sem célkitűzése nem feltételezi valamely minimális számú olyan tagállam meglétét, amelyek nemzeti rendelkezéseinek el kell térniük egymástól ahhoz, hogy uniós szinten sor kerülhessen harmonizációs intézkedésekre.

50. Az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes véleményétől eltérően ezzel önmagában az a körülmény, miszerint a jogalkotási eljárás megindításának időpontjában csupán két tagállam[29] vezetett be a fókatermékekre vonatkozó nemzeti tilalmat, nem zárta ki az EK 95. cikk alkalmazását.[30]

51. Az uniós jogalkotó EK 95. cikk szerinti eljárásának feltételei ugyanis nem mennyiségi, hanem minőségi jellegűek. A harmonizációs intézkedés meghozatala vonatkozásában nem annyira az irányadó, hogy valamely meghatározott termék képezi-e szabályozás tárgyát vagy akár érintett-e tilalommal, és ha igen, hány tagállamban. A belső piaci kereskedelem minden fennálló vagy konkrétan várható zavara igazolhatja a harmonizációs intézkedést, feltéve, hogy tiszteletben tartják a harmonizációs hatáskörök gyakorlásának alapvető elveit – különösen a szubszidiaritás és az arányosság elvét (az EUSZ 5. cikk (3) és (4) bekezdése).

52. Hozzáfűzöm, hogy a nemzeti szabályozások közötti eltérések fennállásától vagy hiányától függetlenül akkor is szükség lehet uniós szintű harmonizációra, ha valamely meghatározott újszerű terméknek még egyáltalán nincs Európában piaca, és nincs rá vonatkozó kereskedelmi szabályozás, mivel először létre kell hozni az egységes jogi keretfeltételeket.

53. Mindent egybevetve tehát nem látok arra utaló jeleket, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta volna a jogot azon körülmények vizsgálata során, amelyek igazolják a jelen ügyben az EK 95. cikkre hivatkozást.

b) Az érintett kereskedelem mértékének jelentősége az EK 95. szerinti eljárás tekintetében (az első jogalap második része)

54. A fellebbezők a továbbiakban ezen első jogalap keretében azzal érvelnek, hogy a Törvényszék téves kritériumot vett alapul a fókatermékek kereskedelmére vonatkozó nemzeti rendelkezések eltéréseinek megítélésekor, amikor a megtámadott ítélet 56. pontjának végén kifejtette, hogy olyan termékekről van szó, „amelyek tekintetében a tagállamok közötti kereskedelem bizonyosan nem elhanyagolható”.

55. A Parlament véleményétől eltérően e kifogás esetében nem valamely, például arra irányuló kísérletről van szó, hogy megkérdőjelezzék a Törvényszék tényállásra és bizonyítékokra vonatkozó értékelését, ami elfogadhatatlan lenne a fellebbezési eljárásban. Inkább arról a kérdésről van szó, hogy a Törvényszék helyes jogi kritériumokat vett-e alapul a vitatott határozat jogszerűségének vizsgálatakor, és hogy jogilag helyes következtetéseket vont-e le a megállapított tényállásból. Ennek felülvizsgálata mindenképpen a fellebbviteli bíróságként eljáró Bíróság feladatai közé tartozik.[31]

28 — A megtámadott ítélet 51. pontja.

29 — Belgium és Hollandia.

30 — Ugyanebben az értelemben: Arnold André ítélet (C-434/02, EU:C:2004:800, 38. pont); Swedish Match ítélet (C-210/03, EU:C:2004:802, 37. pont).

31 — Sumitomo Metal Industries és Nippon Steel kontra Bizottság ítélet (C-403/04 P és C-405/04 P, EU:C:2007:52, 40. pont); Bertelsmann és Sony Corporation of America kontra Impala ítélet (C-413/06 P, EU:C:2008:392, 117. pont); Solvay kontra Bizottság ítélet (C-109/10 P, EU:C:2011:686, 51. pont); Bizottság kontra Stichting Administratiekantoor Portielje ítélet (C-440/11 P, EU:C:2013:514, 59. pont).

56. A fellebbezők lényegében azt róják fel a Törvényszéknek, hogy túl alacsony követelményeket támasztott a harmonizációs intézkedéseknek az uniós jogalkotó általi meghozatalával szemben. A Bíróság néhány korábbi ítéletében szereplő megfogalmazásokra hivatkozva úgy vélik, hogy csak akkor lehet jogalapként hivatkozni az EK 95. cikkre, ha olyan piacról van szó, amelyen a tagállamok közötti kereskedelmi forgalom „viszonylag jelentős [szerepet játszik]”, [32] vagy – másképpen kifejezve – amelyen ez a kereskedelem „viszonylag jelentős” [33].

57. Úgy tűnik számomra, hogy ez a kifogás kettős félreértésen alapul.

58. A Törvényszék egyrészt a „nem elhanyagolható kereskedelemre” vonatkozó, vitatott megállapításaival semmilyen különös kritériumot nem kívánt meghatározni az EK 95. cikk alkalmazása tekintetében, csupán pontosan kívánt válaszolni egy olyan érvre, amelyet az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes maga adott elő az elsőfokú eljárásban. Azt állították ugyanis, hogy a fókatermékek előállítása az Unióban „elhanyagolható”. [34]

59. A fellebbezők kifogása másrészt a Bíróság EK 95. cikkhez kapcsolódó ítélkezési gyakorlatának helytelen értelmezésén alapul. Az igaz, hogy a Bíróság ismételten [35] hivatkozott az érintett termékekkel való kereskedelem „viszonylag jelentős” jellegére vagy „viszonylag jelentős” szerepére. Ennek során azonban csupán az adott egyedi eset körülményeinek különös értékeléséről volt szó, nem pedig az uniós jogalkotó által az EK 95. cikkre való hivatkozás során teljesítendő jogi követelményről.

60. A belső piac harmonizációjára vonatkozó általános hatáskör (EK 95. cikk, jelenleg EUMSZ 114. cikk) nem ismer olyan *de minimis* korlátot, amely szerint az uniós jogalkotó ne hozhatna az érintett termék vonatkozásában harmonizációs intézkedéseket a kereskedelem minimális mértéke alatt. [36]

61. Egyrészt az európai termékpiacok sokfélesége miatt az ilyen *de minimis* korlátot aligha lehetne általános érvénnyel meghatározni, és ezért az nagymértékű jogbizonytalansághoz vezethetne. Másrészt komoly veszélye állna fenn annak, hogy létrejön egy olyan „két osztályra tagolódó belső piac”, amelyen csak a nagymértékű kereskedelmet megvalósító, jelentős termékek részesülnek az egységes, uniószerte érvényes jogi keretfeltételek előnyeiből, míg a kevésbé fontos termékek kereskedelme ezekből nem részesülne. Ez éppen bizonyos olyan újszerű termékek hátrányát eredményezhetné, amelyekkel még csekély mértékben kereskednek, és amelyeknek a belső piaci áttöréshez esetleg egységes jogi keretfeltételekre lenne szüksége.

62. Az EK 95. cikk semmiképpen nem zárja ki azt, hogy a nem jelentős mértékű kereskedelmet megvalósító termékek esetében az uniós jogalkotó közelítse a tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, feltéve, hogy tiszteletben tartják a harmonizációs hatáskörök gyakorlásának alapvető elveit – különösen a szubszidiaritás és az arányosság elvét (az EUSZ 5. cikk (3) és (4) bekezdése).

3. Közbenső következtetés

63. Mindent egybevetve az első jogalap teljes egészében megalapozatlan.

32 — British American Tobacco (Investments) és Imperial Tobacco ítélet (C-491/01, EU:C:2002:741, 64. pont); Arnold André ítélet (C-434/02, EU:C:2004:800, 39. pont); Swedish Match ítélet (C-210/03, EU:C:2004:802, 38. pont).

33 — Németország kontra Parlament és Tanács ítélet (C-380/03, EU:C:2006:772, 53. pont).

34 — Lásd a megtámadott ítélet 55. pontját.

35 — E tekintetben lásd ismét a fenti 30. és 31. lábjegyzetben hivatkozott ítéleteket.

36 — Csak az alapvető szabadságokba való beavatkozás intenzitása, nem pedig az érintett kereskedelem mértékének relevanciája tekintetében ismerte el az ítélkezési gyakorlat mindeddig a *de minimis* korlátot; lásd például: CMC Motorradcenter ítélet (C-93/92, EU:C:1993:838, 12. pont); Graf-ítélet (C-190/98, EU:C:2000:49, 25. pont); Bizottság kontra Spanyolország ítélet (C-211/08, EU:C:2010:340, 72. pont).

C – *Az alapjogokról (második jogalap)*

64. Második jogalapjában az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes arra hivatkozik, hogy álláspontjuk szerint a Törvényszék összesen három alkalommal alkalmazta tévesen a jogot az alapjogi jellegű általános jogelvek tekintetében.

1. Az EJEE figyelembevétele (a második jogalap első része)

65. A fellebbezők elsőként e második jogalap keretében azt kifogásolják, hogy a Törvényszék csak az Európai Unió Alapjogi Chartájára hivatkozott,[37] az alapjogi jellegű általános jogelvek forrásaként az EJEE-re azonban nem. Azt róják fel a Törvényszéknek, hogy „átértelmezte" az EJEE-re vonatkozó, elsőfokú eljárásban előadott érveiket. Ezt téves jogalkalmazásnak tartják.

66. Ezzel összefüggésben megjegyzendő, hogy az EJEE önmagában jelenleg nem része az uniós jognak, mivel eddig jogforrásként nem vált formálisan az uniós jogrend részévé.[38] Ennek megfelelően magára erre az egyezményre egyelőre nem lehet hivatkozni az uniós intézmények jogi aktusainak jogszerűségére irányuló vizsgálat mércéjeként.

67. Ehelyett a Törvényszék a jelen ügyben teljesen helyesen az Alapjogi Chartára támaszkodott, amely a Lisszaboni Szerződés 2009. december 1-jei hatálybalépése óta alkotmányos ranggal rendelkezik (az EUSZ 6. cikk (1) bekezdésének első albekezdése), és az alapjogok legjelentősebb uniós jogforrásává lépett elő.[39]

68. Ami az EJEE-t illeti, az elismerten továbbra is két fontos funkcióval rendelkezik az alapvető jogok uniós szintű védelme területén: egyrészt információkkal szolgál a Chartában foglalt alapvető jogok tartalmáról és terjedelméről, amennyiben utóbbiak megfelelnek az EJEE által biztosított jogoknak (a Charta 53. cikke (3) bekezdésének első mondata). Másrészt továbbra is ez a legfontosabb megismerési forrása azoknak az íratlan alapjogoknak, amelyek általános elvként az uniós jog részét képezik (az EUSZ 6. cikk (3) bekezdése). Ezzel az EJEE végső soron meghatározza az alapvető jogok uniós szinten biztosítandó védelmének minimumkövetelményét[40] (lásd továbbá a Charta 53. cikkét).

69. A jelen ügyben mindazonáltal nem állapítható meg, hogy ily módon az EJEE-ből – akár az EUSZ 6. cikk (3) bekezdésével, vagy a Charta 52. cikke (3) bekezdésének első mondatával összefüggésben értelmezve – mennyiben erednének az uniós jogalkotóval szemben támasztott magasabb követelmények annál, amelyeket a Törvényszék által idézett Charta támaszt vele szemben. Fellebbezésében az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes e tekintetben nem fejtett ki konkrét megállapításokat. A tárgyaláson is adósak maradtak ezzel, kifejezett rákérdezésem ellenére.

70. Így nem állapítható meg, hogy a jelen ügyben a Törvényszék által az EJEE-re való, a fellebbezők részéről hiányolt hivatkozásnak milyen többletértéket kellett volna biztosítani, és hogy ennyiben ez a hiányzó hivatkozás mennyiben vezethetne a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezéséhez.[41]

37 — E tekintetben lásd különösen a megtámadott ítélet 105. pontját.

38 — Schindler Holding és társai kontra Bizottság ítélet (C-501/11 P, EU:C:2013:522, 32. pont); Åkerberg Fransson-ítélet (C-617/10, EU:C:2013:105, 44. pont), valamint 2/13 vélemény (EU:C:2014:2454, 179. pont).

39 — Ugyanebben az értelemben: Otis és társai ítélet (C-199/11, EU:C:2012:684); Chalkor kontra Bizottság ítélet (C-386/10 P, EU:C:2011:815); Schindler Holding és társai kontra Bizottság ítélet (C-501/11 P, EU:C:2013:522); a Bíróság a Sky Österreich ítéletben (C-283/11, EU:C:2013:28) is csupán az Alapjogi Charta rendelkezéseivel foglalkozott annak ellenére, hogy az elé terjesztett kérdés az EJEE első kiegészítő jegyzőkönyvére is irányult.

40 — E tekintetben lásd továbbá: az Akzo Nobel Chemicals és Akcros Chemicals kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-550/07 P, EU:C:2010:229, 143. pont); a 2/13 vélemény iránti eljárásban előterjesztett állásfoglalásom (EU:C:2014:2475, 203. pont).

41 — Amennyiben a fellebbezők azt állítják, hogy az EJEE-ben az Alapjogi Chartánál erőteljesebben kifejezésre jut a kereskedelmi érdekek védelme, erre a második jogalap második részében térek ki (e tekintetben lásd a jelen indítvány 72–82. pontját).

71. Mindezek alapján egyetértek a Parlamenttel abban, hogy a fellebbezőknek az EJEE-re vonatkozó érve hatástalan (franciául: „inopérant”). Következésképpen e második jogalap első része megalapozatlan.

2. A kereskedelmi érdekek figyelembevétele a tulajdon védelméhez való alapvető jog keretében (a második jogalap második része)

72. A fellebbezők e második jogalap keretében másodszor azzal érvelnek, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot akkor, amikor kizárta a kereskedelmi érdekeket a tulajdonhoz való jog védelméből.

73. Ez az érv sem megalapozott.

74. Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a tulajdonjognak a jelenleg a Charta 17. cikkében szereplő, uniós jog által biztosított védelme nem terjed ki puszta kereskedelmi érdekekre vagy lehetőségekre, amelyek esetlegessége magának a gazdasági tevékenységnek a lényegéhez tartozik.[42] A gazdasági szereplő nem hivatkozhat szerzett jogra vagy jogos feltevésre olyan meglevő helyzet fenntartása végett, amelyet az uniós jogalkotó jogi aktusai módosíthatnak.[43]

75. Nem következik más az EJEE-hez fűzött első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkéből sem, amelyet a Charta 52. cikke (3) bekezdésének első mondata és az EUSZ 6. cikk (3) bekezdése értelmében figyelembe kell venni. A tulajdon abban foglalt garanciája ugyanis az EJEB ítélkezési gyakorlata értelmében sem foglalja magában a puszta jövedelemszerzési lehetőségek védelmét.[44]

76. Igaz, hogy a strasbourgi ítélkezési gyakorlat értelmében meghatározott körülmények között akár a tulajdoni igények jövőbeli megvalósulására vonatkozó jogos elvárások is beletartozhatnak az EJEE-hez fűzött első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke szerinti védelem körébe.[45] Mindazonáltal az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes a jelen ügyben éppen nem hivatkozhat ilyen jogos elvárásra. Kérelmük ugyanis csupán azon a szubjektív kíváságon alapul, hogy a jövőben is a korábbival azonos mértékben kereskedhessenek a fókatermékekkel az európai belső piacon. Ellenben nem rendelkeznek olyan engedéllyel, jóváhagyással vagy bármiféle olyan jogi helyzettel, amelyre alapozhatnák az ilyen jövőbeli üzleti tevékenységre vonatkozó kilátásaikat.[46] Még a tárgyaláson feltett kérdésre sem tudtak erre vonatkozóan konkrét információkkal szolgálni.

77. Nem vezetnek más eredményre az EJEB azon különböző ítéletei sem, amelyekre a fellebbezők a fellebbezési eljárásban hivatkoztak. Azokban az ítéletben ugyanis – a jelen ügytől eltérően – sokkal többről volt szó, mint a vállalkozások puszta jövedelemszerzési lehetőségeiről: ott többek között engedélyek és ügyfélkörök álltak a középpontban, azaz valamely vállalkozás olyan szerzett jogai, illetve vagyoni értéket megtestesítő helyzetei, amelyek annak üzleti értékét jelentették.[47]

42 — Nold kontra Bizottság ítélet (4/73, EU:C:1974:51, 14. pont); FIAMM és társai kontra Tanács és Bizottság ítélet (C-120/06 P és C-121/06 P, EU:C:2008:476, 185. pont); Sky Österreich ítélet (C-283/11, EU:C:2013:28, 34. pont).

43 — Faust kontra Bizottság ítélet (52/81, EU:C:1982:369, 27. pont); Swedish Match ítélet (C-210/03, EU:C:2004:802, 73. pont); Alliance for Natural Health és társai ítélet (C-154/04 és C-155/04, EU:C:2005:449, 128. pont).

44 — EJEB, 1979. június 13-i Marckx kontra Belgium ítélet (6833/74. sz. kereset, A. sorozat, 31. szám, 50. pont); 2007. január 11-i Anheuser-Busch kontra Portugália ítélet (73049/01. sz. kereset, *Ítéletek és Határozatok Tára* 2007-I, 64. pont) és 2012. március 13-i Malik kontra Egyesült Királyság ítélet (23780/08. sz. kereset, 93. pont).

45 — Lásd például: EJEB, 1995. november 20-i Pressos Compania Naviera kontra Belgium ítélet (17849/91. sz. kereset, A. sorozat, 322. sz., 31. pont) és 2005. október 6-i Maurice kontra Francia Köztársaság ítélet (11810/03. sz. kereset, *Ítéletek és Határozatok Tára* 2005-IX., 63. pont).

46 — Ebben az értelemben lásd továbbá: EJEB, Maurice kontra Francia Köztársaság ítélet (fenti 42. lábjegyzet, 65. és 66. pont), és 2001. július 12-i II. Hans-Adam von Liechtenstein herceg kontra Németországi Szövetségi Köztársaság ítélet (42527/98.sz. kereset, *Ítéletek és Határozatok Tára* 2001-VIII., 83–87. pont).

47 — EJEB, 1989. július 7-i Tre Traktörer kontra Svédország ítélet (10873/84. sz. kereset, A. sorozat, 159. sz., 53. pont); 1986. június 26-i Van Marle és társai kontra Holland Királyság ítélet (8543/79. sz. és további keresetek, A. sorozat, 101. sz.); 1999. március 25-i Iatridis kontra Görögország ítélet (31107/96. sz. kereset, Ítéletek és Határozatok Tára 1999-II., 54. és 55. pont); 2012. június 7-i Centro Europa 7 és Di Stefano kontra Olaszország ítélet (38433/09. sz. kereset, Ítéletek és Határozatok Tára 2012., 178. és 179. pont) és Malik kontra Egyesült Királyság ítélet (fenti 41. lábjegyzet, 93. pont).

78. Mindent egybevetve tehát nem lehet szó arról, hogy a megtámadott ítélet figyelmen kívül hagyta volna a tulajdon védelmének EJEE-ből eredő minimumkövetelményét. A Törvényszék téves jogalkalmazástól mentesen határozott, amikor tartózkodott attól, hogy tulajdonjogi védelemben részesülőnek tekintse az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes arra irányuló puszta várakozását, hogy továbbra is azonos mértékben vihetik a fókatermékeket az európai belső piacra. [48]

79. Így a második jogalap második része is megalapozatlan.

a) A vállalkozás szabadságára vonatkozó kiegészítő észrevételek

80. Amennyiben az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes a fellebbezési szakaszban hivatkozni kíván továbbá a vállalkozás szabadságára vonatkozó alapjogra (az Alapjogi Charta 16. cikke), [49] érve két okból elfogadhatatlan.

81. Egyrészt ezen alapjog vizsgálata a jogvita első fokon vizsgált tárgyának kiterjesztését jelentené. [50]

82. Másrészt emlékeztetni kell arra, hogy a vállalkozás szabadsága nem jelent korlátlan jogosultságot, hanem azt a társadalomban betöltött feladata alapján kell megítélni. E szabadság széles körű közhatalmi beavatkozásoknak vethető alá, amelyek a gazdasági tevékenység gyakorlásának közérdekből való korlátozásait jelenthetik. [51] Ezzel a körülménnyel az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes fellebbezése sehol nem foglalkozik, még érintőlegesen sem. A vállalkozás szabadsága tekintetében általuk előadottakat ezért túlságosan kevés támasztja alá ahhoz, hogy a Törvényszék ésszerűen értékelhette volna azokat. [52]

3. Az őslakos népek jogairól szóló ENSZ-nyilatkozat figyelembevétele (a második jogalap harmadik része)

83. Az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes e második jogalap keretében végül az abban megvalósuló téves jogalkalmazást kifogásolja, hogy a Törvényszék „nem az őslakos népek jogairól szóló ENSZ-nyilatkozat 19. cikkének fényében vizsgálta meg” az alaprendeletet.

a) Elfogadhatóság

84. Jóllehet ezen kifogás megfogalmazása nem szolgálhat az egyértelműség mintapéldájaként, azt – a Parlamenttől eltérően – kellően érthetőnek tartom ahhoz, hogy ésszerűen dönteni lehessen róla a fellebbezési eljárásban. Lényegében ugyanis azt róják fel a Törvényszéknek, hogy az alaprendelet jogszerűségének vizsgálata során nem vette kellően figyelembe az ENSZ-nyilatkozat 19. cikkében szereplő követelményeket.

48 — Lásd különösen a megtámadott ítélet 109. pontját.

49 — Erre utal az Alliance for Natural Health és társai ítéletre (C-154/04 és C-155/04, EU:C:2005:449, 127. pont) való hivatkozásuk.

50 — Groupe Gascogne kontra Bizottság ítélet (C-58/12 P, EU:C:2013:770, 35. pont); lásd továbbá: Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EU:C:2005:408, 165. pont); Alliance One International és Standard Commercial Tobacco kontra Bizottság ítélet (C-628/10 P és C-14/11 P, EU:C:2012:479, 111. pont); Nexans és Nexans France kontra Bizottság ítélet (C-37/13 P, EU:C:2014:2030, 45. pont).

51 — Sky Österreich ítélet (C-283/11, EU:C:2013:28, 45. és 46. pont).

52 — Ebben az értelemben lásd: Lindorfer kontra Tanács ítélet (C-227/04 P, EU:C:2007:490, 83. pont); Schindler Holding és társai kontra Bizottság ítélet (C-501/11 P, EU:C:2013:522, 45. és 106. pont); MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 151. pont).

85. A második jogalap e harmadik része mindazonáltal elfogadhatatlan annyiban, amennyiben a nemzetközi szokásjogra hivatkozik. Ez a szempont ugyanis nem képezte a Törvényszék előtti elsőfokú eljárás tárgyát. Ahogyan azt a Parlament helyesen megjegyezte, az Inuit Tapiriit Kanatami és a többi felperes ezért a fellebbezési eljárásban sem hivatkozhat a nemzetközi szokásjogra.[53] Arra az esetre, ha a Bíróság mégis pusztán az első fokon általuk előadott érvek mélyebb kifejtéseként ismerné el a fellebbezők nemzetközi szokásjogra vonatkozó előadását,[54] a következőkben a teljesség kedvéért megvizsgálom ezt a szempontot is.

b) Megalapozottság

86. Főszabály szerint az Unió az EUSZ 3. cikk (5) bekezdése értelmében hozzájárul a nemzetközi jog szigorú betartásához és fejlesztéséhez. Következésképpen, amikor az Unió jogi aktust fogad el, teljes egészében köteles tiszteletben tartani a nemzetközi jogot, ideértve a nemzetközi szokásjogot is, amely kötelező az Unió intézményeire.[55]

87. Felületesen szemlélve valóban az a benyomásunk támadhat, hogy az ENSZ-nyilatkozat 19. cikke az őslakos népek „szabad, előzetes és tájékozott beleegyezésére” hivatkozással egyfajta vétójogot biztosít számukra az ezen népekre esetlegesen hatással lévő jogalkotási és igazgatási intézkedésekkel szemben.

88. Közelebbről vizsgálva az ENSZ-nyilatkozatból mindazonáltal nem állapíthatók meg olyan kötelező erővel rendelkező nemzetközi jogi szabályok, amelyeket az uniós jogalkotó megsérthetett volna az alaprendelet meghozatalakor.

89. Először, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének az ENSZ-nyilatkozatot ünnepélyesen kihirdetőhöz hasonló határozatai önmagukban nem rendelkeznek kötelező erejű joghatásokkal. Az ENSZ-nyilatkozat preambulumára vetett egyetlen pillantás megerősíti ezt a megállapítást. Annak értelmében ez a nyilatkozat nem kötelező erővel rendelkező jogi szövegnek, hanem inkább „a partnerség és a kölcsönös tisztelet szellemiségében elérni kívánt *standard[nak]*” tekintendő.[56] Ennek megfelelően e nyilatkozat nem jogi, hanem politikai dokumentum, következésképpen önmagában nem alkalmas arra, hogy az uniós intézmények jogi aktusai jogszerűségének vizsgálata során mércéül szolgáljon.

90. Másodszor, az ENSZ-nyilatkozat – a fellebbezők álláspontjával ellentétben – nem tekinthető a nemzetközi szokásjog kodifikálásának. A nemzetközi szokásjog kialakulásához ugyanis a nemzetközi jog érintett alanyainak általános gyakorlata szükséges (*consuetudo*; objektív elem), amelyet később jogként ismernek el (*opinio iuris sive necessitatis*; szubjektív elem).[57] A jelen ügyben erről nem lehet szó. Igaz, hogy a Közgyűlés ENSZ-nyilatkozatot ünnepélyesen kihirdető határozatát az Egyesült Nemzetek legtöbb tagállama elfogadta. Mindazonáltal feltűnik, hogy néhány jelentős olyan állam,

53 — E tekintetben lásd ismét a fenti 47. lábjegyzetben hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

54 — Számos más ítélet helyett lásd: Scaramuzza kontra Bizottság ítélet (C-76/93 P, EU:C:1994:371, 18. pont); Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ítélet (C-97/08 P, EU:C:2009:536, 38. és 39. pont); Bizottság kontra Lengyel Köztársaság ítélet (C-504/09 P, EU:C:2012:178, 35. és 36. pont).

55 — Air Transport Association of America és társai ítélet (C-366/10, EU:C:2011:864, 101. pont).

56 — Lásd az ENSZ-nyilatkozat utolsó preambulumbekezdését (kiemelés tőlem).

57 — E tekintetben lásd különösen: a Nemzetközi Bíróság 1969. február 20-i északi-tengeri kontinentális talapzat (Németország kontra Hollandia és Németország kontra Dánia) ítélete (I.C.J. Reports 1969., 4. o.), 77. pont, és az 1986. június 27-i katonai és félkatonai tevékenységek Nicaraguában és Nicaragua ellen (Nicaragua kontra Amerikai Egyesült Államok) ítélet (I.C.J. Reports 1986., 14. o.), 183. és 184. pont.

amelyben élnek őslakos közösségek, vagy kifejezetten a határozat ellen szavazott, vagy legalábbis tartózkodott.[58] Mindezek alapján – legalábbis az alaprendeletnek az ENSZ-nyilatkozat ünnepélyes kihirdetését körülbelül két évvel követő meghozatalának az időpontjában – nem lehetett kiindulni az őslakos népek jogaira vonatkozó általános gyakorlatból és jogi meggyőződésből.

91. Harmadszor a Bíróságnak a fellebbezők által idézett, NTN Toyo Bearing ítéletben, Fediol-ítéletben és Nakajima-ítéletben kifejeződő ítélkezési gyakorlatára való hivatkozással sem lehet levezetni az ENSZ-nyilatkozatnak az Unióval szembeni kötelező joghatásait. A jelen ügy ugyanis nem hasonlít a hivatkozott jogvitákra:

– Az ENSZ-nyilatkozat nem az NTN Toyo Bearing ítélet[59] értelmében vett, (másokkal együtt) maga az Unió által létrehozott olyan általános, és kötelező erővel rendelkező jogi keret, amelynek szigorú betartása az uniós jogalkotó kötelessége lett volna a fókatermékek forgalomba hozatalára vonatkozó tilalom meghozatala során.

– Ugyancsak nem áll fenn a jelen ügyben a Fediol-ügyben[60] szereplőhöz hasonló tényállás sem. Igaz, hogy az alaprendelet a preambulumában egy alkalommal[61] kifejezetten hivatkozik az ENSZ-nyilatkozatra. Ennek a hivatkozásnak mindazonáltal semmiképpen nem az a célja, hogy a magánszemélyekre bizonyos, az ENSZ-nyilatkozat 19. cikkére visszavezethető, bíróság előtt érvényesíthető jogokat ruházzon.

– Végül az alaprendelet nem szolgálta általános értelemben az Uniót terhelő nemzetközi kötelezettségek végrehajtását sem, ahogyan a Nakajima-ítéletben.[62] Amint ugyanis korábban már említettem, az ENSZ-nyilatkozat egyáltalán nem tartalmaz az Uniónak vagy a tagállamainak az eljárása tekintetében kötelező jogi erővel bíró követelményeket.

92. Az ENSZ-nyilatkozat hiányzó „*hard law*” jellege biztosan nem vezethet ahhoz a téves következtetéshez, hogy az ilyen nyilatkozat nem bír jelentőséggel az uniós intézmények számára. Hiszen az „ *soft lawként*”[63] legalább ajánlási jelleggel, és ezen túlmenően nem elhanyagolható mértékű politikai súllyal rendelkezik. Ez annál inkább igaz, mivel az Egyesült Nemzetek Szervezete a Közgyűlés határozata formájában ünnepélyesen kihirdette az ENSZ-nyilatkozatot, és számos állam, köztük valamennyi uniós tagállam támogatta azt.

93. Az Egyesült Nemzetek tiszteletben tartása (az EUSZ 3. cikk (5) bekezdésének második mondata) az Unió saját tagállamaival szembeni lojalitásával (az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésének első albekezdése) együtt megköveteli, hogy a uniós intézmények tartalmilag foglalkozzanak az ENSZ-nyilatkozattal, és a lehető legteljesebb mértékben figyelembe vegyék azt hatásköreik gyakorlása során, még akkor is, ha a hivatkozott nyilatkozat nem tartalmaz az Unió eljárása tekintetében jogilag kötelező erejű követelményeket.

58 — A 61/295. sz. határozatot 143 igen szavazattal, 4 ellenszavazattal és 11 tartózkodás mellett fogadták el (*Official Records of the General Assembly*, 61. ülés, 53. kiegészítés, A/61/53, első rész, II. fejezet, A. szakasz). A ellenszavazatok Ausztráliától, Kanadától, Új-Zélandtól és az Amerikai Egyesült Államoktól származtak; a tartózkodók között szerepel többek között Banglades, Kenya, Kolumbia, Nigéria és az Orosz Föderáció.

59 — NTN Toyo Bearing és társai kontra Tanács ítélet (113/77, EU:C:1979:91, 21. pont).

60 — Fediol kontra Bizottság ítélet (191/82, EU:C:1983:259, 22. pont); újabban lásd továbbá: Európai Unió Tanácsa és társai kontra Vereniging Milieudefensie és Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht ítélet (C-401/12 P–C-403/12 P, EU:C:2015:4, 58. pont).

61 — Az 1007/2009 rendelet (14) preambulumbekezdése.

62 — Nakajima kontra Tanács ítélet (C-69/89, EU:C:1991:186, 31. pont); újabban lásd továbbá: Európai Unió Tanácsa és társai kontra Vereniging Milieudefensie és Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht ítélet (C-401/12 P–C-403/12 P, EU:C:2015:4, 59. pont).

63 — A „*soft law*” fogalma vonatkozásában újabban lásd például: Cruz Villalón főtanácsnok Németország kontra Tanács ügyre vonatkozó indítványa (C-399/12, EU:C:2014:289, 97. pont, valamint további hivatkozások).

94. A Törvényszék egyáltalán nem hagyta figyelmen kívül az ENSZ-nyilatkozat ezen „soft law hatásait”. Ellenkezőleg, megbizonyosodott arról, hogy az uniós jogalkotó foglalkozott az ENSZ-nyilatkozat tartalmával. A megtámadott ítélet megállapításainak [64] értelmében az inuitok képviselőit széles körben, több alkalommal meghallgatták mind az alaprendelet, mind pedig a végrehajtási rendelkezések kidolgozása során, és az uniós jogalkotó ennek nyomán vezette az alaprendeletbe azt az „inuit kivételt” (az 1007/2009 rendelet 3. cikkének (1) bekezdése), amely az inuitoknak és más őslakos közösségeknek korlátozott mértékben továbbra is lehetővé teszi létfenntartásuk biztosításához a hagyományosan folytatott vadászatból származó fókatermékek uniós belső piaci értékesítését. Az adott körülmények között ennél többet nem lehetett elvárni az uniós jogalkotótól.

95. Mindent egybevetve így a második jogalap ezen harmadik, utolsó része sem meggyőző – amennyiben egyáltalán elfogadható –, és azt el kell utasítani, mint megalapozatlant.

D – *Összefoglalás*

96. Mivel sem az első, sem a második jogalap nem megalapozott, összességében nincs esély a fellebbezés sikerére, és azt részben mint elfogadhatatlant, részben mint megalapozatlant el kell utasítani.

V – **A költségekről**

97. Amennyiben a Bíróság a fellebbezést – amint a jelen ügyben javasolom – elutasítja, az eljárási szabályzat 184. cikkének (2) bekezdése szerint maga határoz a költségekről, aminek során a részleteket ezen eljárási szabályzat 184. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 137–146. cikke szabályozza.

98. Az eljárási szabályzat 138. cikkének a 184. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett (1) és (2) bekezdéséből következik, hogy a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte; több pervesztes fél esetén a Bíróság határoz a költségek megosztásáról. Mivel a fellebbezők pervesztesek lettek, a Bizottság kérelmének megfelelően a fellebbezőket kell kötelezni a költségek viselésére. Tekintettel arra, hogy a fellebbezést együtt nyújtották be, e költségeket egyetemleges kötelezettként viselik. [65]

99. Ettől eltekintve azonban határozni kell a Parlament és a Tanács költségeinek a viseléséről. Ezen intézmények, amelyek az elsőfokú eljárásba a Bizottság oldalán beavatkoztak, a fellebbezési eljárás írásbeli és szóbeli szakaszában is részt vettek. A Bíróság az eljárási szabályzat 184. cikke (4) bekezdése második mondatának megfelelően határozhat úgy, hogy az ilyen felek maguk viselik saját költségeiket.

64 — A megtámadott ítélet 114. és 115. pontja.

65 — Akzo Nobel Chemicals és Akcros Chemical kontra Bizottság ítélet (C-550/07 P, EU:C:2010:512, 123. pont); ugyanebben az értelemben D és Svédország kontra Tanács ítélet (C-122/99 P és C-125/99 P, EU:C:2001:304, 65. pont), ez utóbbi ügyben ezen túlmenően D és a Svéd Királyság két külön fellebbezést terjesztett elő, és ennek ellenére egyetemlegesen kötelezték őket a költségek viselésére.

100. Igaz, hogy ezen utóbbi rendelkezés a szövege („határozhat”) szerint semmi esetre sem zárja ki azt, hogy a Bíróság adott esetben ellenkezőleg határozzon, és a pervesztes fellebbezőt kötelezze az elsőfokú eljárásban az ellenérdekű fél oldalán beavatkozó felek költségeinek a viselésére, ha a pernyertesek – mint a jelen ügyben a Parlament és a Tanács – ezt kérték.[66] A jelen ügyben azonban számomra helytállónak tűnik az eljárási szabályzat 184. cikke (4) bekezdésének második mondatában megállapított szabálynál maradni. Emellett szól az eljárási szabályzat 140. cikkének a 184. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett (1) bekezdése is.[67]

VI – **Végkövetkeztetések**

101. A fenti megfontolások alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy a következőképpen határozzon:

1) A Bíróság a fellebbezést elutasítja.

2) Az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa maguk viselik saját költségeiket.

3) Az eljárás egyéb költségeit a fellebbezők egyetemlegesen viselik.

66 — Lásd ebben az értelemben például: a Tanács kontra Zhejiang Xinan Chemical Industrial Group ítélet (C-337/09 P, EU:C:2012:471, 112. pont); abban az ügyben a pervesztes fellebbező Tanács viselte többek között az elsőfokú eljárásban az ellenérdekű fél oldalán beavatkozó Audace költségeit, aki ezt kérte.

67 — Lásd ebben az értelemben: Inuit Tapiriit Kanatami és társai kontra Parlament és Tanács ítélet (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 116. pont).